

Lämningar vid Växjösjön

Arkeologisk utredning AU1 & AU2 2024

Växjö (L1953:2414), Växjö 10:6, Sjöbacka 1 & Simhallen 2,
Växjö socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Tove Wahlberg Traneskog

Arkeologisk rapport 2025:16

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Lämningar vid Växjösjön

Arkeologisk utredning AU1 & AU2 2024

Växjö (L1953:2414), Växjö 10:6, Sjöbacka 1 & Simhallen 2,
Växjö socken, Växjö kommun, Kronobergs län, Småland

Författare

Tove Wahlberg Traneskog

Copyright

Kalmar läns museum 2025

Redaktion

Anna-Karin Karlsson, Stefan Siverud

Kartor

Publicerade i enlighet med tillstånd

507–98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag

Kalmar läns museum

ISSN

1400–352X

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Topografi och fornlämningsmiljö	10
Syfte och frågeställningar	14
Metod och genomförande	15
Resultat	16
Område 1	16
Område 2	22
Tolkning	25
Åtgärdsförslag & utvärdering	27
Referenser	29
Tekniska och administrativa uppgifter	30
Bilagor	31

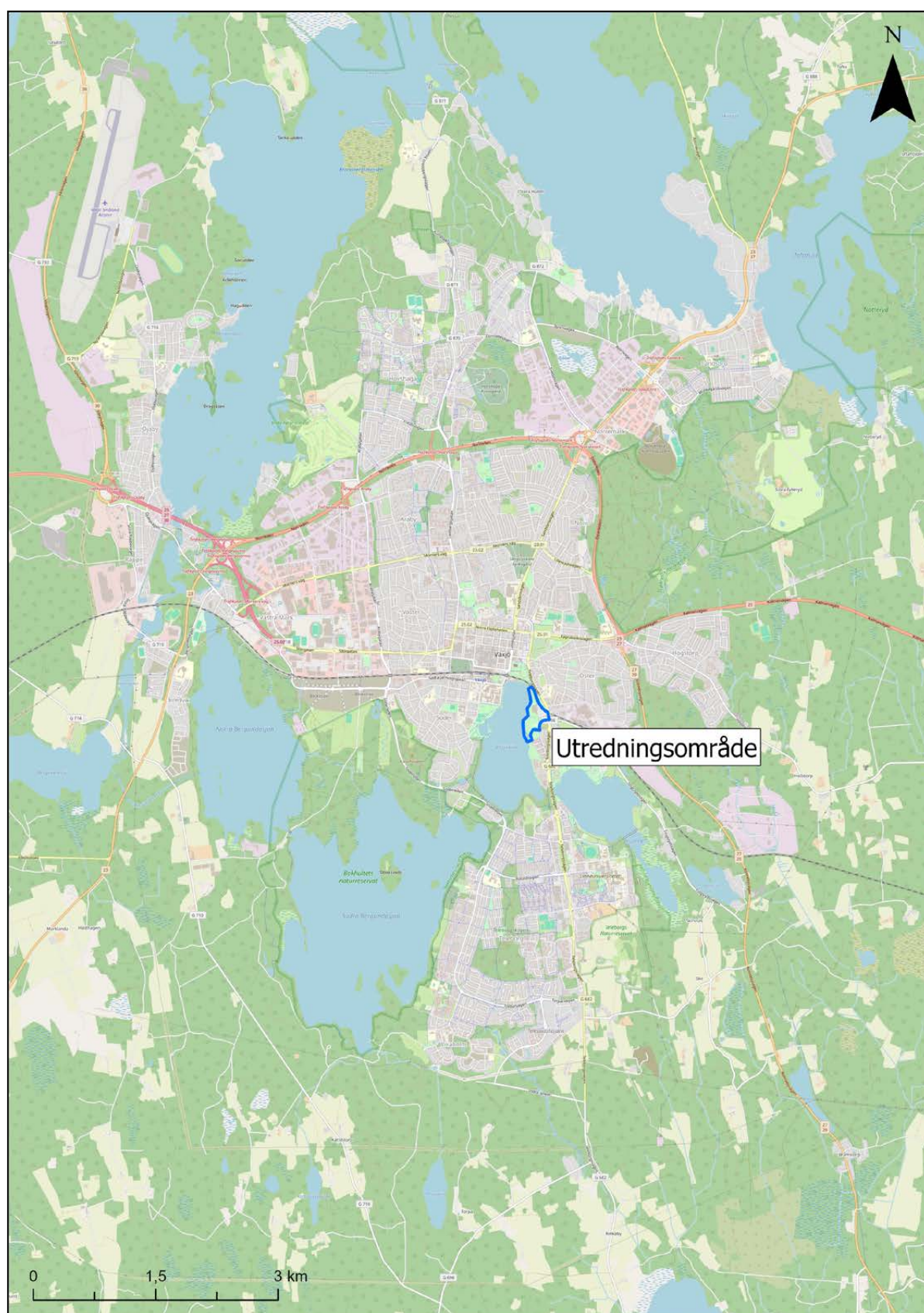

Karta över Kronobergs län med platsen markerad.

Sammanfattning

Med anledning av att Växjö kommun ska planlägga området kring simhallen i Växjö har Museiarkeologi sydost genomfört en utredning steg 1 och 2. Fältarbetet genomfördes under tre dagar i oktober 2024. Vid utredning steg 1 valdes ett antal platser ut för vidare utredning, några platser föll dock bort då det finns en stor mängd kablar i området, främst i anslutning till järnvägen.

Två områden med lämningar kunde lokaliserar strax söder om Växjö simhall. Lämningarna bestod av både historiska lämningar i form av sylar men även lämningar av förhistorisk karaktär, så som nedgrävningar och lager. Två dateringar från utredningen visar på aktivitet på platsen under senneolitikum och yngre bronsålder.

Figur 1. Det berörda området beläget öster om Växjösjön i Växjö tätort.

Inledning

Samhällsbyggnadsförvaltningen Växjö kommun arbetar med att ta fram en ny detaljplan för området inom fastigheterna Växjö 10:6, Sjöbacka 1 och Simhallen 2. Bland annat ska detaljplanen omfatta åtgärder för att utveckla parkområden och strandzonen längs Växjösjön. Som underlag till detaljplanen har Musei-

arkeologi sydost genomfört en arkeologisk utredning steg 1 och 2 inom området. Det berörda området är beläget på östra sidan av Växjösjön och utgörs till stora delar av strand- och parkområde, se figur 1. Inom utredningsområdet ligger även stadens nuvarande simhall.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet utgörs till största del av strand- och parkområde, beläget på östra sidan av Växjösjön. I nordöstra delen avgränsas området av järnvägsvallen, se figur 2. Inom utredningsområdet finns bebyggelse i form av simhall med tillhörande parkering samt bostadshuset Sjöbacka 1. I södra delen av området finns aktivitetsytor som hinderbana och volleybollplan. Övervägande del av området ligger idag på 165 m ö.h. och sluttar ned till Växjösjön som ligger på drygt 160 m ö.h. Under 1800-talet sänktes Växjösjön från dryga 162 m.ö.h. till dagens nivå.

Växjösjön ingår i Mörrumsåns vattensystem, tillsammans med bland annat de stora sjöarna Åsnen och Helgasjön. Vattensystemet har utgjort en viktig kommunikationsled, från Blekingekusten in till de inre delarna av Småland (Kjellmark 1944; Taffinder 1982).

Kunskapen om var stränderna legat under förhistorisk tid är sparsam (Emilsson m.fl 2020). En teori som framförts är att vattennivån varit högre och legat omkring 163 m ö.h. Det finns idag inga kända boplatser under denna nivå (Kadefors 2006). Växjösjön, tillsammans med Trummen och Norra Bergundasjön, sänktes 1812 med omkring 1,2–1,8 m (2–3 alnar) via Bergundakanalen som grävdes till Bergkvarasjön. Kanalen kom att fungera som ett nytt utlopp för sjöarna. Tidigare avvattnades sjöarna vid Bergsnäs direkt ut i Helige å och Helgasjön i den norra änden av Norra Bergundasjön (Forsman 1993).

Runt Växjösjön återfinns spridda fornlämningsplatser med dateringar från stenålder till historisk tid (Hovanta 1989; Nilsson 1990; Persson 2001;

Kadefors 2006; Wennerstedt Edvinger 2006). Inom utredningsområdet finns idag inga sedan tidigare kända fornlämningar och området har inte heller varit föremål för några arkeologiska undersökningar. Områdets höjdläge indikerar emellertid på gynnsamma boplatslägen från stenålder och framåt (jfr. Karsten & Knarrström 1999).

Närmast utredningsområdet, i sydöst, finns gravfält L1953:2414 på en flack höjdrygg bestående av 51 högar från yngre järnålder. Ytterligare söder ut återfinns den nu borttagna boplatsten L1953:2424 samt begravningsplats L1953:6805, den sistnämnda är en privat gravkammare som användes som familjegrav under 1700–1800-talet. Boplaten L1953:2424 berördes av en fosfatkartering i slutet av 1980-talet inför nybyggnation, vilket visade på förhöjda värden (Hovanta 1989). Vidare berördes samma område av en arkeologisk undersökning 1990 då ett flertal anläggningar påträffades, bland annat tre härdar samt enstaka fynd av flinta. Inga dateringar gjordes av de påträffade anläggningarna (Nilsson 1990).

Norr om utredningsområdet finns bland annat stadslager L1953:1681 vilket täcker utsträckningen av Växjö medeltida stad. I anslutning till domkyrkan finns även en runsten registrerad, L1953:2489. Öster om Växjö medeltida stadslager finns även minnesmärken (tex. L1953:1675) och en källa med tradition (L1953:1766) registrerad.

Norr om utredningsområdet, strax öster om Växjö Domkyrka, genomfördes 2015–2016 en arkeologisk undersökning av området Försvarsgården.

Figur 2. Fornlämningsbild i utredningsområdets närområde.

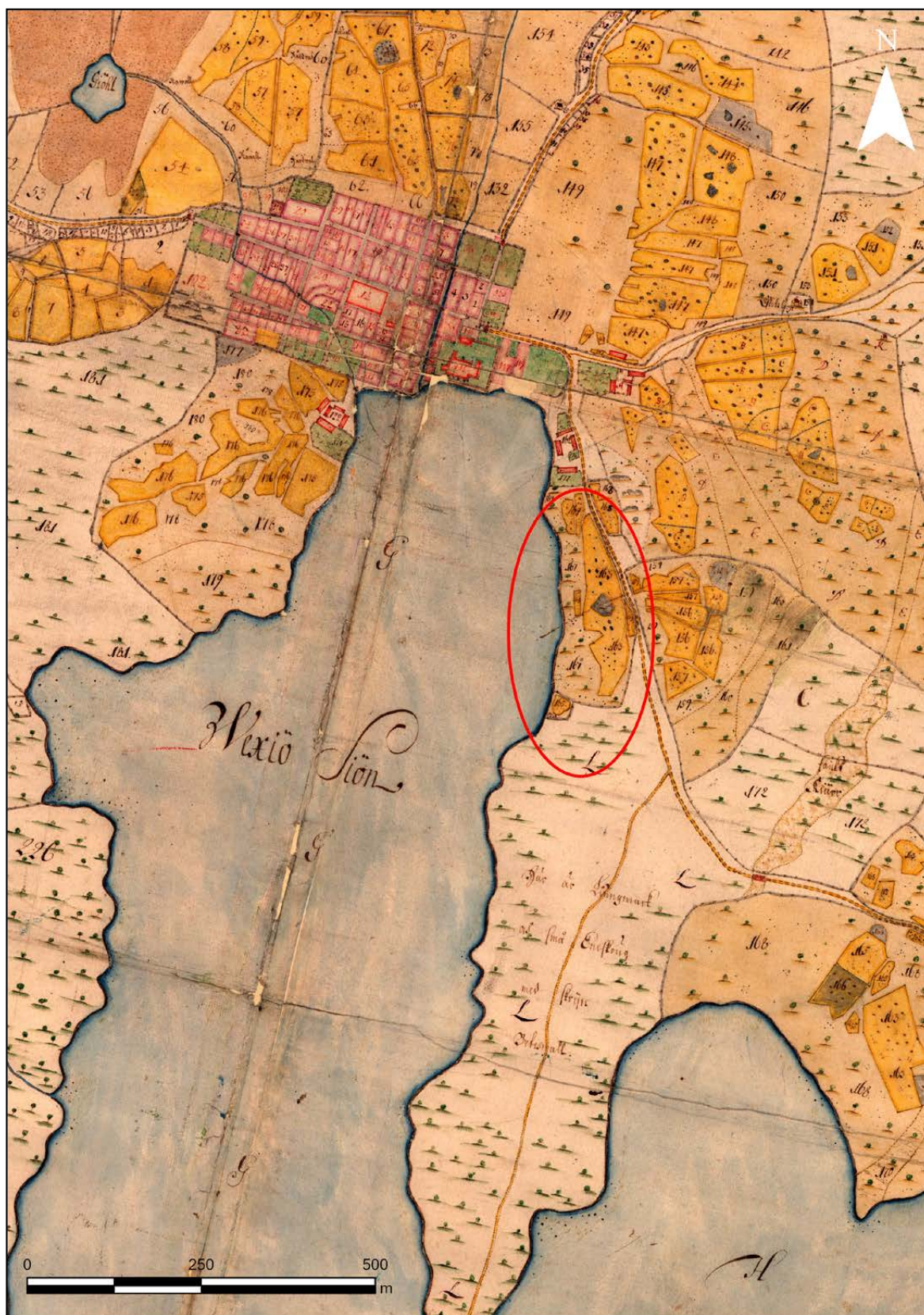
Ett område som i historisk tid legat i stadens utkant och präglats av så väl verksamheter så som garverier men även som tillhåll för människor i samhällets utkant. Förutom lämningar och fynd av historisk karaktär undersöktes och daterades även en större lerfodrad grop som daterades till senneolitikum (Åstrand 2016).

Den samlade kunskapsläget kring Växjösjöns fornlämningsbild talar för att området är av arkeologiskt intresse och att det inom det utpekade utredningsområdet kan det finnas goda chanser för förekomst av ej ovanmark synliga fornlämningar, med dateringar från stenålder och framåt, i huvudsak i form av boplatslämningar (Hovanta 1989; Nilsson 1990; Persson 2001; Kadefors 2006; Wennerstedt Edvinger 2006). Möjligen skulle även lämningar som kan kopplas

till begravningsritualer och gravfältets användningstid kunna påträffas i gravfältets omedelbara närhet.

Närheten till det medeltida Växjö talar för att området har med stor sannolikhet nyttjats kontinuerligt under historisk tid. Bland annat har Växjös tidigare Hospital legat precis norr om utredningsområdet, se figur 3.

På 1540-talet uppfördes hospitalet vid det som var Växjösjöns dåvarande strand. Tidigare hade hospitalet legat närmare Domkyrkan men reformationen ledde till att de så kallade helgeandhusen förstatligades. Fram till slutet av 1700-talet var detta platsen för hospitalet men 1795 uppfördes nya byggnader strax norr om Trummen och verksamheten flyttade (Lissing 2013).

Figur 3. Utredningsområdets ungefärliga utsträckning markerad på geografisk avmätning från 1697 (LMA F89-1:4). Precis norr om berört område syns hospitalets byggnader avbildade.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om idag okända fornlämningar berörs av det planerade arbetsföretaget. Utredningen skulle preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Den arkeologiska utredningen skulle även identifiera, motivera och antikvariskt bedöma både kända och nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar.

Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Metod och genomförande

Den arkeologiska utredningen kommer att genomföras av två arkeologer från Museiarkeologi sydost, Kalmar läns museum.

Den arkeologiska utredningen genomfördes i två steg, AU1 och AU2.

AU1 innefattade en byråinventering genom arkiv- och kartstudier som följdes upp av en dags fältinventering för att rekognosera terrängen. Syftet var att undersöka områdets topografi och bedöma om det fanns tidigare okända ovanmark synliga fornlämningar. Fältinventeringen syftade också

till att insamla kunskap om vart det är lämpligast att förlägga sökschakt.

AU2 genomfördes med att sökschakt lades inom valda delar av utredningsområdet. Samtliga schakt undersöktes med metalldetektor. Söschakten och påträffade kontexter dokumenterades med GPS samt fotodokumenterades. Samtliga lämningar av arkeologiskt intresse besiktades okulärt och ett urval undersöktes och provtogs för att kunna säkerhetsställa datering och karaktär. Sammantaget lades 32 schakt med en sammanlagd yta på drygt 180 m², bilaga 4 schakttabell.

Resultat

AU1

Inför fältarbetet genomfördes arkiv- och kartstudier. Närheten till den medeltida staden Växjö gör att utredningsområdet är väl dokumenterat i det historiska kartmaterialet. På geometrisk avmätning från 1661 (LMA F89–1:2) beskrivs norra delen av området (nr 115) tillhöra Hospitalet som var beläget strax norr om ytan. Södra delen av utredningsområdet (nr 114) beskrivs användas av hospitalsprästen, se figur 4.

Under 1700-talet genomförs flertalet geografiska avmätningar av Växjö stad, tyvärr berörs det aktuella utredningsområdet endast på en av dessa. När staden kartläggs 1707 (LMA F89–1:5) tillhör norra delen av området hospitalet och södra delen tycks tillhöra Östregårds utmark.

I äldre fotografier kan bebyggelse ses längs Kampastigen ned mot sjön, se figur 5. En bebyggelse som tycks stått kvar fram tills efter att simhallen färdigställts under 1970-talet. Kvar blev endast ett hus som idag står tomt närmast sjön.

Fältarbetet inleddes med en dags inventering av utredningsområdet. Området kartlades och ytor som tycktes gynnsamma för vidare utredning valdes ut. Vidare fick hänsyn tas till kablar vilket var relativt utbrett, speciellt i anslutning till järnvägen som löper längs med utredningsområdets nordöstra del.

AU2

Vid den fortsatta utredningen genomfördes sökschaktning inom valda och tillgängliga ytor, se figur 6 för utbredning av schakten.

Vid schaktning påträffades flertalet recenta fynd och anläggningar i form av syllar och fyllnadsmassor. Nedan redovisas resultatet i område 1 och område 2. Två sökschakt lades även norr om simhallen, ett område som visade sig bestå av påförda massor. Sammantaget registrerades 27 kontexter, se bilaga 3, kontexttabell.

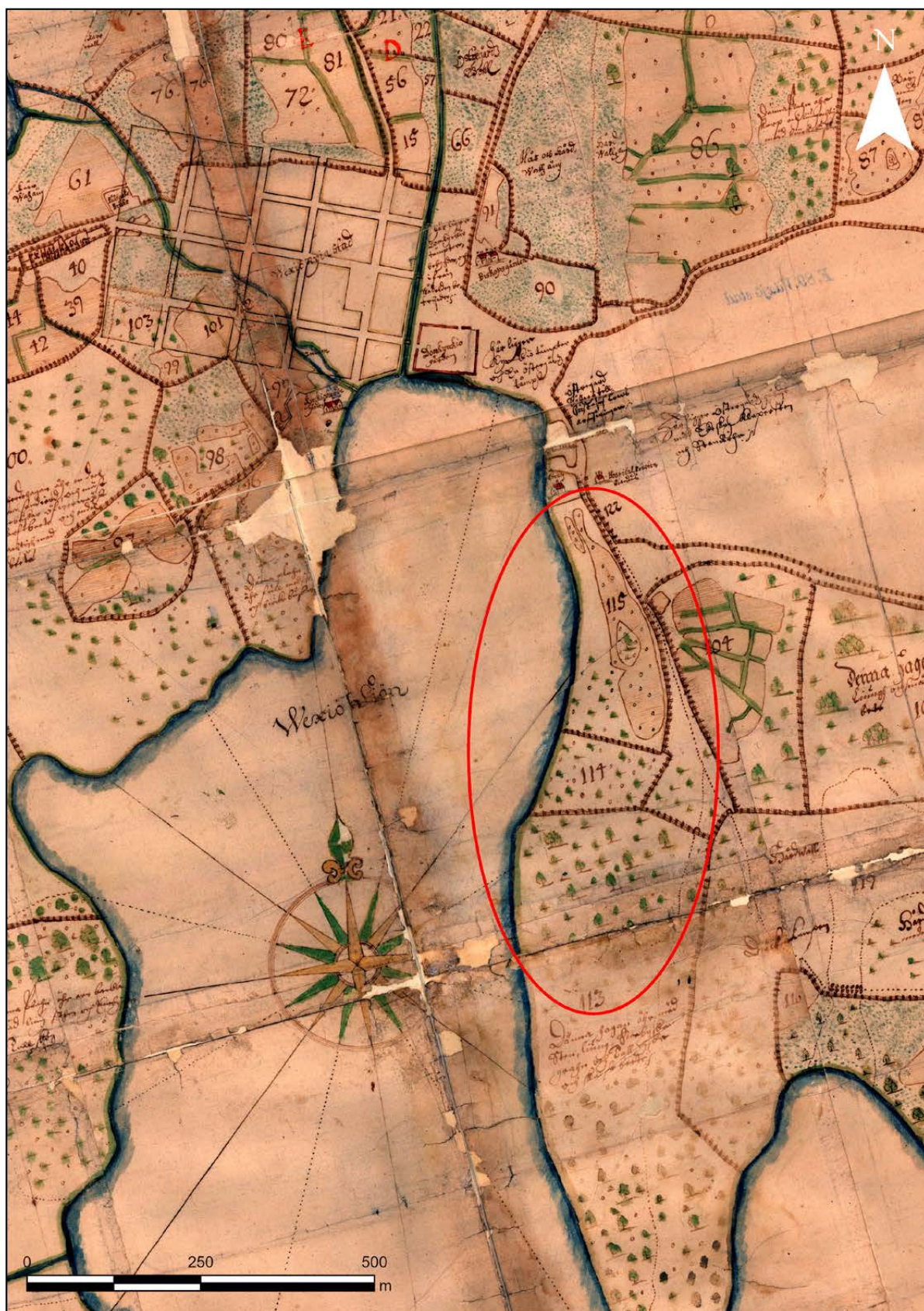
Område 1

Område 1 låg i utredningsområdets sydvästra del och bestod till stor del av äldre villatomt, se figur 6. Inom området lades 15 schakt och 13 kontexter registrerades, fem lager, fem syllar samt en vardera av nedgrävning, mur och annan, se figur 7 nedan.

Lager

Inom område 1 registrerades fem lager (A14, A18, A19, A40 och A41). I norra delen av området påträffades lager A14 vilket bestod av historiskt avfall så som rödgods, glas, metall och djurben. Strax norr om återfanns kulturlager A18 och A19. Lager A18 bestod av mörkbrun sandig silt och låg i anslutning till mur A15, vilket bestod av resterna av en tegelvägg. I ytan fanns tegel och modernt avfall, vilket tolkas vara ett yngre lager. Även lager A19 bestod av mörkbrun sandig silt och låg i anslutning till syll A17. Fynd av tegel samt delar av kakelugn, tolkas vara yngre.

I sydöstra delen av området påträffades två lager (A40, A41). Lager A40 (L2025:2543) bestod av svart fet silt med inslag av kol. Lagret var drygt 2 m långt samt 0,87 m brett och fortsatte utanför schaktet mot norr och nordväst. Lagret provtogs (P8), och vid vedartsanalys valdes träkol från hassel, som har låg egenålder, för vidare datering,

Figur 4. Ungefärlig utbredning av utredningsområdet markerat på geografisk avmätning 1661 (LMA F89-1:2).

Figur 5. Fotografi från tidigt 1900-tal. Fotograferat mot öst från dåvarande läroverket vid Växjösjöns västra sida. Till höger i bild syns de hus som tidigare legat inom området. Fotograf: Ludvig Ivan Persson/Kulturparken Småland, Smålands museum.

se bilaga 1, vedartsanalys. Vid ^{14}C -analys kunde kolet dateras till 1113–922 f. Kr., sigma 2 (95,3%), (Ua-86955), bilaga 2, ^{14}C -datering.

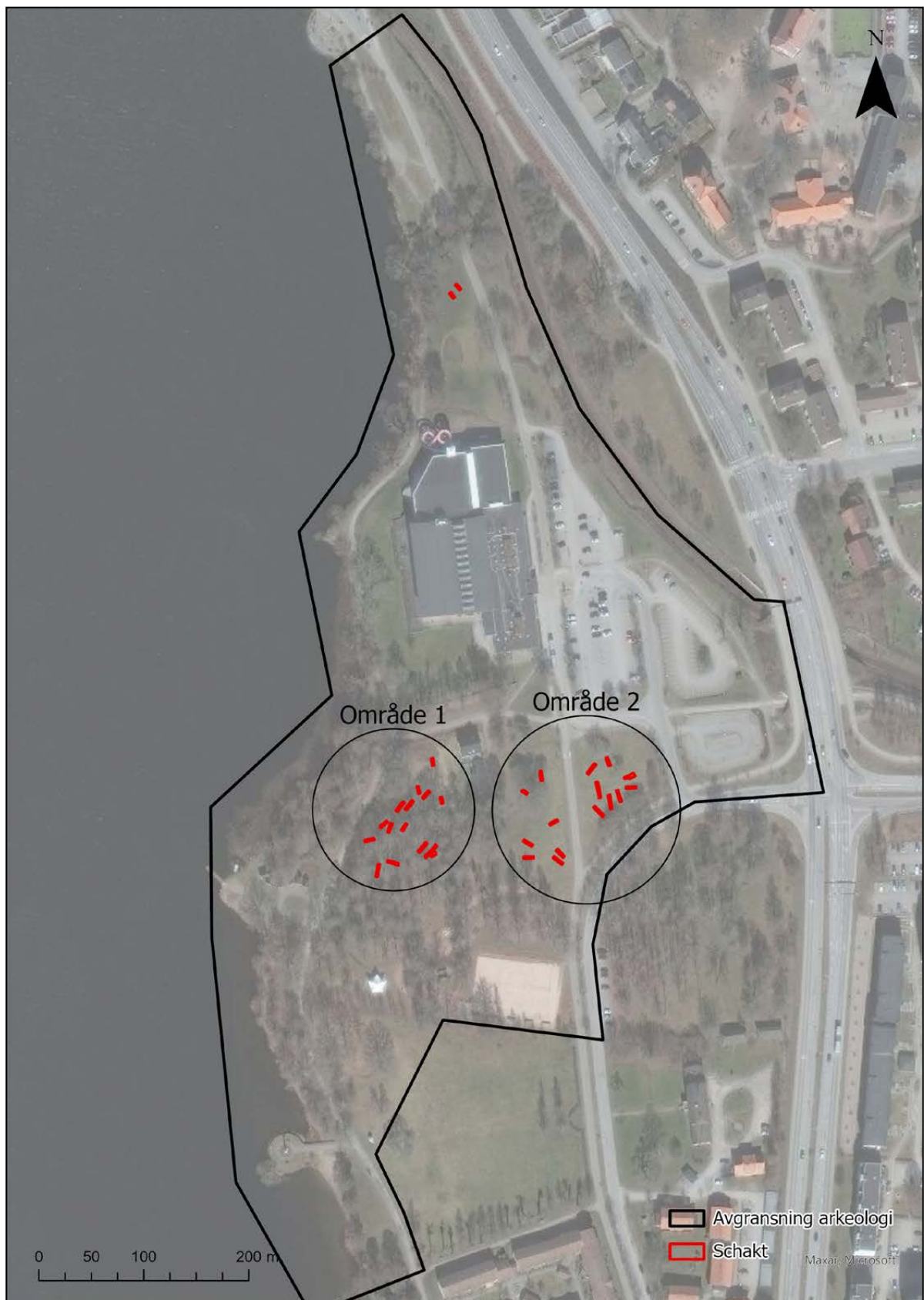
I samma schakt och strax sydväst om lager A40 mättes lager A41 in. Lagret var drygt 1 m långt och 0,8 m brett och bestod av svart fet silt med inslag av kol. Fortsätter bortom schaktkanten mot nordväst och är möjligen samma lager som A40.

Syllar

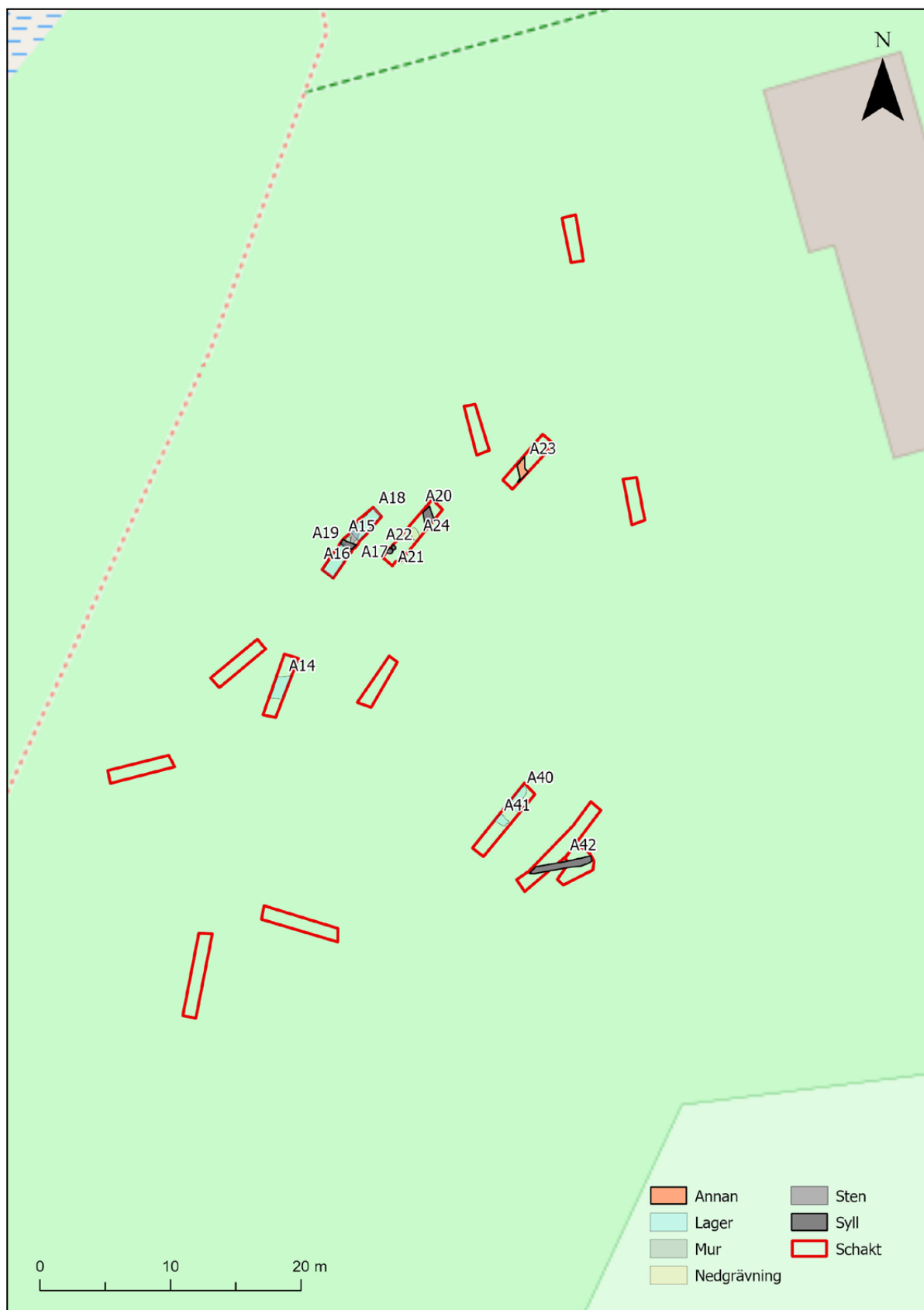
Fem syllar registrerades inom område 1 (A17, A20, A21, A22 och A42). I norra delen av området påträffades fyra av syllarna och flertalet av dem bestod av ett större stenmaterial, 0,3–0,5 m i diameter. Syll A20 utmärkte sig med ett mindre stenmaterial, drygt 0,15 m i diameter, vilket låg tätt packat. Syllens längd var drygt en meter och

försvann utanför schaktkanten mot nordväst och sydost, bredden var ca 0,7 m. Syll A20 tolkas vara äldre än övriga syllar i området vilka möjligen härrör från bebyggelsen som delvis revs under andra halvan av 1900-talet.

I södra delen av området, strax sydost om lager A40 och A41 påträffades syll A42 och schaktet utökades ytterligare mot sydost för att försöka följa syllens utbredning. Syllen var drygt 4,5 m lång och 0,5 m bred och sträckte sig i sydväst–nordöstlig riktning. Stenmaterialet var varierande mellan storlek 0,1–0,35 m och var delvis nedgrävd. I nordöstra delen var syllan mestadels uppbyggd av tegel i storlek 0,2x0,15 m. Västra delen av syllan låg något lägre vilket eventuellt kan bero på jordbruk. Flera fynd av rödgods och porslin.

Figur 6. Söschaktens placering inom utredningsområdet.

Figur 7. Registrerade anläggningar i utredningsområdets västra del.

Övriga anläggningar

I norra delen påträffades en anläggning som registrerades som A23, annan. Anläggningen sträckte sig även utanför schaktet och bestod av en fet silt med inslag av kol. Norr om anläggningen fanns vad som tolkades som plogspår. Anläggningen provtogs (P1) och vid vedartsanalys valdes träkol från lind ut för vidare datering, se bilaga 1, vedartsanalys. Vid ^{14}C -analys kunde kolet dateras till 2340–2049 f. Kr., sigma 2 (95,4%), störst sannolikhet 2306–2132 f. Kr. (88,4%) (Ua-86952), se bilaga 2, ^{14}C -datering.

Anläggning A23 (L2025:2544) kan möjligtvis vara rest av kulturlager.

I norra delen, i anslutning till lager A18 påträffades mur A15 som bestod av flera tegelstenar. Muren var 0,4 m bred och drygt 0,3 m lång och troligen rester av en murad vägg eller grund. I anslutning till A15 registrerades även en trappsten, A16. Stenen var plan och drygt 1 m lång och 0,6 m bred.

Nedgrävning A24 påträffades i norra delen av området och bestod av en mörkfärgning med två synliga kolkoncentrationer i ytan. I plan var anläggningen oval, drygt 0,8 x 0,6 m och i profil skålformad, ca 0,2 m djup. Fyllningen bestod av mörkgrå sandig silt med ett antal kolkoncentrationer. Ett fåtal stenar fanns i botten av anläggningen, drygt 0,1 m i diameter. Anläggningen provtogs (P2) och vid vedartsanalys valdes träkol från gran ut för vidare datering, se bilaga 1, vedartsanalys. Vid ^{14}C -analys kunde kolet dateras till 1648–1949 e. Kr., sigma 2 (95,4%), största sannolikhet 1726–1810 e. Kr. (54,2%), (Ua-86953), bilaga 2, ^{14}C -datering.

Fynd

Inom område 1 påträffades ett flertal fynd, främst recenta fynd som deponerats som avfall. Vissa fynd samlades in för att få en bild av materialet, inga fynd sparades dock.

Figur 8. A23 fotograferad från sydväst.

Figur 9. Johannes Virdarson mäter in syll A42. Fotograferat från sydväst.

Figur 10. Schaktning i östra delen av utredningsområdet. I bakgrunden skymtar Växjö simhall. Fotograferat från nordost.

Område 2

Område två låg i utredningsområdets östra del, delvis strax norr om gravfält L1953:2414. I området lades 15 schakt och 14 kontexter registrerades, varav två senare utgick. Området var starkt påverkat av sentida bebyggelse men även av exploateringsarbete, bland annat påträffades betong och asfalt under markytan.

Gropar

Inom område 2 registrerades fyra gropar (A29, A30, A37 och A39). Groparna A29 och A30 påträffades i västra delen av området. Grop A29 var rund i plan, drygt 0,5 m i diameter och profilgrävdes. Anläggningen hade en mörkgrå fyllning av silt, bitvis något flammig och överst ett lager med inslag av kol. Grop A30 var oval i plan, drygt 0,8 m lång och 0,4 m bred och undersöktes inte.

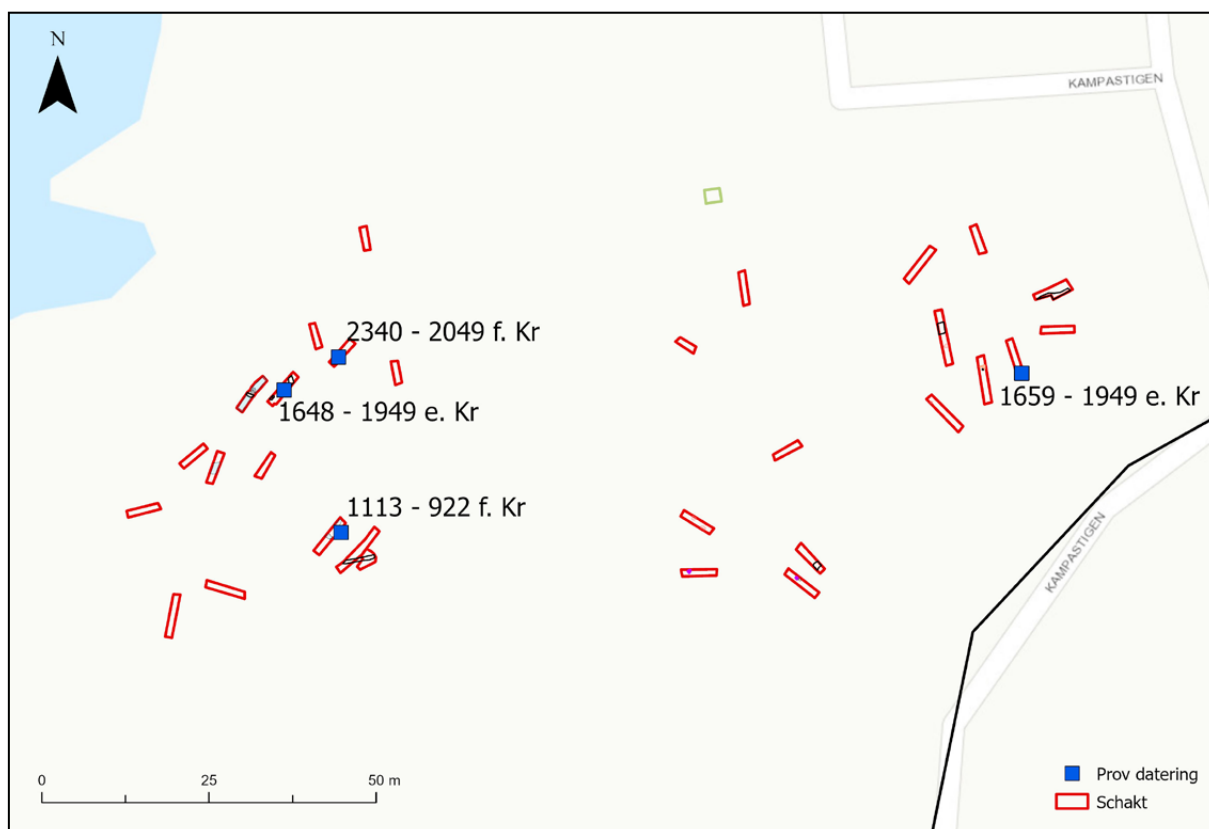
Grop A37 och A39 påträffades i områdets östra del. Grop A37 var rund i plan, drygt 0,6 m i

diameter, och bestod av en mörkgrå silt med inslag av kol och ett fåtal stenar. Profilen var skålformad och i fyllningen påträffades även små fnyk av tegel. Grop A39 var rund i plan, drygt 0,4 m i diameter och fyllningen bestod av en mörkbrun silt med inslag av bränd lera och ett fåtal stenar.

Nedgrävningar

Inom område 2 registrerades två nedgrävningar (A26 och A33). Nedgrävning A26 påträffades i sydvästra delen av området och hade en tydlig oval form i plan, 0,4 m bred och 0,45 m lång. Profilen var flack med ett djup på 0,1 m och fyllningen bestod av en gråsvart fet silt med inslag av kol. I anläggningen fanns ett fåtal mindre stenar varav vissa tycktes skörbrända.

Nedgrävning A33 låg i områdets östra del och var oregelbunden i plan, drygt 0,5 m i diameter. Fyllningen bestod av gråsvart relativt fet silt med inslag av kol. Vid profilgrävning syntes

Figur 11. Dateringar inom utredningsområdet.

en skålformad profil, drygt 0,2 m djup. Ett fåtal stenar i storlek upp till 0,1 m fanns i anläggningen. Anläggningen försvann in i schaktkanten mot öster. Nedgrävningen provtogs (P5) och vid vedartsanalys valdes träkol från gran ut för vidare datering, se bilaga 1, vedartsanalys. Vid ^{14}C -analys daterades kolet till 1659–1949 e. Kr., sigma 2 (95,4%), största sannolikhet 1724–1812 e. Kr. (49,8%), (Ua-86954), bilaga 2, ^{14}C -datering.

Syllar

De syllar som påträffades i området kan eventuellt kopplas till den tidigare bebyggelsen. A27 registrerades som möjlig syll och bestod av ett flertal mindre stenar i storlek 0,2 m. Övervägande andel stenar var runda, endaste enstaka stenar var plana, och delvis nedgrävda i grå silt. Ett fåtal mindre fynd av rödgods, tegel och bränd lera. Syllen var drygt 0,9 m bred och på längden försvann anläggningen utanför schaktet.

En större syll registrerades i östra delen, A32. Syllen bestod av ett blandat stenmaterial med främst större stenar upp till storlek 0,5 m. I anslutning till syllan påträffades större mängder avfall i form av tegel, rödgods, glas, slagg, ben, spik och porslin. Syllen tycktes fortsätta mot söder utanför schaktet. Troligtvis tillhör syllan ett av de hus som tidigare fanns på platsen fram till 1970-tal.

Övriga anläggningar

Inom område 2 påträffades även ett mindre störhål, A34, som var runt i plan, drygt 0,2 m i diameter. Fyllningen bestod av svartgrå silt och vid profilgrävning var anläggningen något flammig, drygt 0,2 m djup.

Annan A38 låg i norra delen av område 2. Drygt 0,4 m under markyta fanns en stor samling sten, drygt 0,5 m tjock samt ca 1 m bred. Stenmaterialet bestod mestadels av mindre stenar upp till 0,2 m samt några enstaka större. Bland stenen fanns

även glas, tegel, ben och en äldre kabel. Eventuell rest av yngre syll.

Inom området registrerades även två anläggningar som inte undersöktes, A25 och A28, båda anläggningarna låg i västra delen. A25 var rund i plan drygt 0,3 m i diameter. A28 var en oval anläggning drygt 0,3 m lång och 0,25 m bred med fynd av tegel i ytan.

Fynd

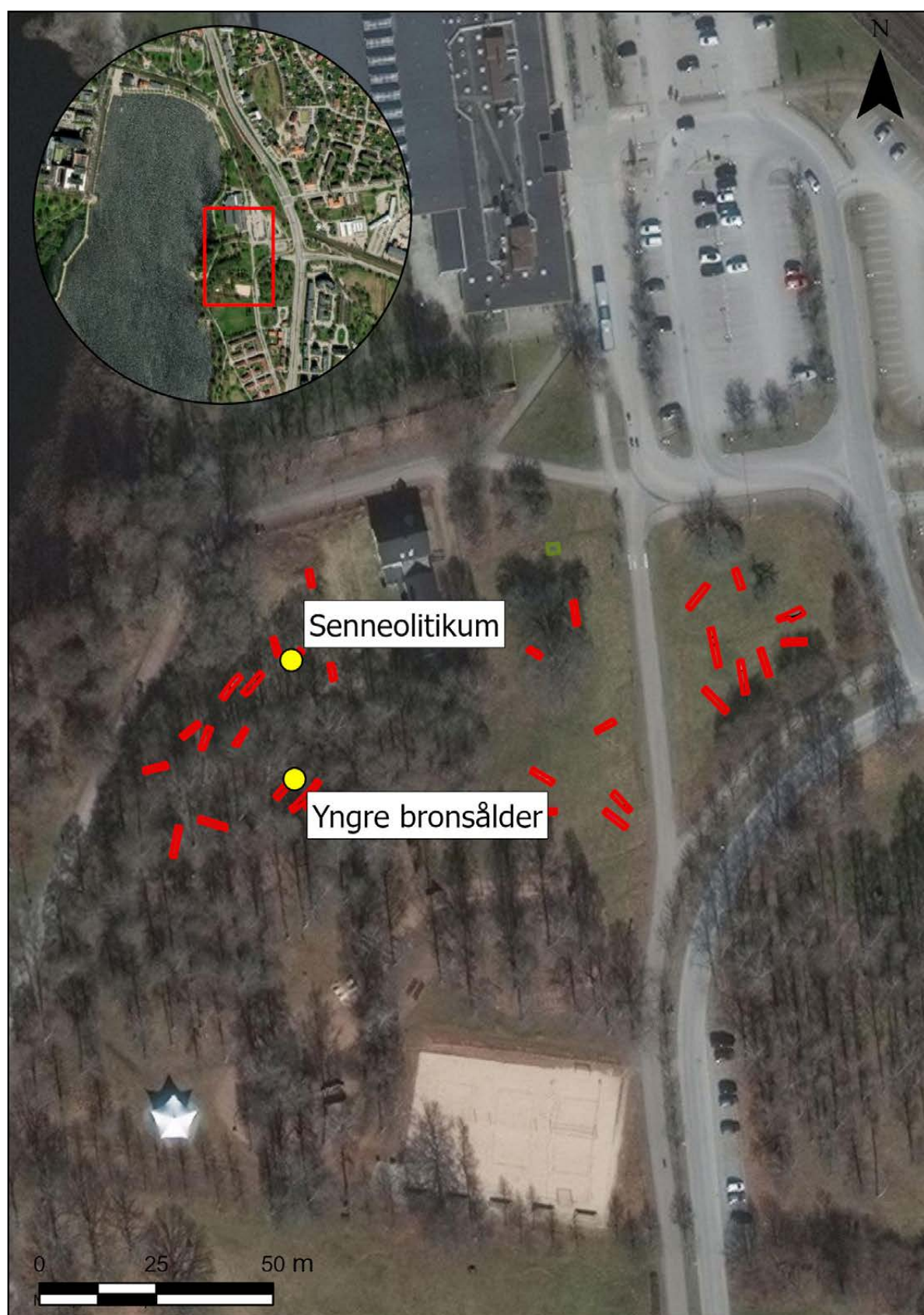
Inom område 2 påträffades ett flertal fynd, främst recenta fynd som deponerats som avfall. Vissa fynd samlades in för att få en bild av materialet, inga fynd sparades dock.

Tolkning

Flertalet av de anläggningar som påträffades inom utredningsområdet tolkas vara rester kopplade till den villabebyggelse som tidigare låg i området. Vissa syllar skulle möjligen kunna vara äldre, men inget belägg för det har hittats i arkivmaterialet.

Resultatet från dateringarna visar på aktivitet i området under senneolitikum samt yngre bronsålder, figur 12. Det är dock svårt att säga om det

rör sig om en boplats eller endast sporadisk aktivitet. Även norr om utredningsområdet har en boplatsanläggning daterats till senneolitikum, i ett område med i övrigt yngre lämningar. I samband med att närliggande boplatsen L1953:2424 undersöktes gjordes inga dateringar. Dock visar anläggningar och fynd på en förhistorisk boplats, möjligtvis samtida med de nu daterade anläggningarna.

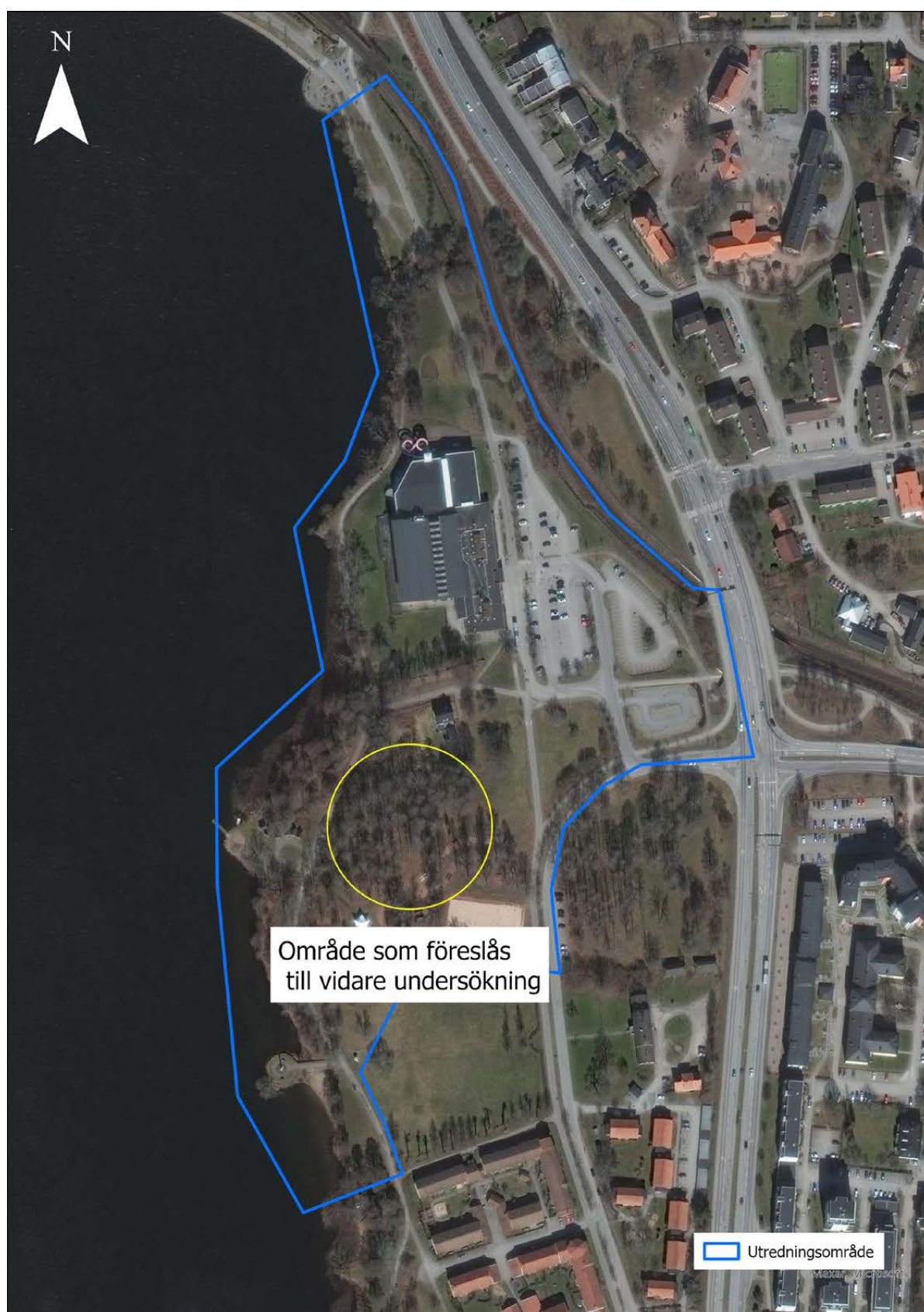

Figur 12. Dateringsresultat AU2.

Åtgärdsförslag & utvärdering

Fältarbetet kunde genomföras utan hinder, dock begränsades utredningsytan något på grund av de många ledningar som finns i området, främst i anslutning till järnvägen men även vissa promenadstråk.

Efter utredning kan ett område pekas ut som intressant för vidare undersökning, se figur 13. En förundersökning kan ge svar om utbredning av boplatzanläggningar i markerat område och datering kan ge svar på om området bebotts sporadiskt eller under längre tidsperioder.

Figur 13. Område som föreslås för arkeologisk förundersökning.

Referenser

- Emilsson, A., Alexandersson, K., Nilsson, N. 2020. *Boplats och gravar vid Norra Bergundasjön. Arkeologisk undersökning 2018 Räppe 7:2, Bergunda socken, Växjö kommun, Kronobergs län*. Kalmar läns museum, arkeologisk rapport 2020:07.
- Forsman, J. 1993. Växjösjön. Några anteckningar om den förorenade sjöns historia och restaurering. I: *Sydsmländsk natur IV. Kronobergs läns Naturvetenskapliga förenings jubileumsutgåva*.
- Hovanta, E. 1989. *Fosfatkartering, Kampenområdet. Växjö. Stiftelsen Smålands museum*
- Kadefors, O. 2006. *Särskild arkeologisk undersökning. Boplatsen i kvarteret Biskopshagen. RAÄ 358, Växjö socken, Växjö kommun*. Smålands museum rapport 2006:51
- Lissing, T. 2013. *S:t Sigfrid. Växjö: Länsstyrelsen i Kronobergs län*
- Nilsson, L. 1990. *Provundersökning. Kv. Stransnäckan – "Kampen". Växjö. Sm. Stiftelsen Smålands museum*
- Karsten, P. & Knarrström, B. 1999. *Inventering av stenålder, sjöarna Helgasjön, Norra och Södra Bergundasjön samt Toftasjön. Kronobergs län. Riksantikvarieämbetet. UV-syd rapport 1999:61*
- Kjellmark, K. 1944. *Stenåldersboplatserna inom Mörrumsåns vattenområde. Fornvännen 1944*.
- Persson, C. 2001. *Arkeologisk utredning. Kampgården. Växjö 10:6, Växjö socken, Kronobergs län, Småland*. Smålands museum rapport 2001:16
- Taffinder, J. 1982. *The stone age in southern Småland, a Presentation of the Existing Assemblages with Special Consideration of their Mesolithic Components*. C-uppsats. Uppsala universitet.
- Wennerstedt Edvinger, B. 2006. *Vallen under 9000 år. Rapport över arkeologisk undersökning av fornlämning RAÄ 175, Växjö sn, Småland. Jämtarkeologi 24. Skrifter utgivna av Arkeologisentrum i Skandinavien AB*.
- Åstrand, J. 2016. *I stadens utkant – arkeologi vid Försvarsgården, Växjö Arkeologisk undersökning och förundersökning 2015–2016 Försvarsgården 1, Växjö socken, fornlämning 170, Växjö kommun, Småland*. Kalmar läns museum arkeologisk rapport 2016:15

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv

F89–1:2 Geometrisk avmätning Växjö stad 1661

F89–1:4 Geometrisk avmätning Växjö stad 1697

F89–1:5 Geometrisk avmätning Växjö stad 1707

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	4023–2024
Kalmar läns museums dnr:	33–227-24
Projektnummer KLM:	A2438
KMR uppdragsnr:	202401104
Spridningstillstånd, LM:	507–98-2848
Uppdragsgivare:	Växjö kommun, samhällsbyggnadsförvaltningen
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö
Socken:	Växjö
Fastighet:	Växjö 10:6, Sjöbacka 1 & Simhallen 2
Fornlämningsnr:	L1953:2414
X koordinat:	6303081 (N)
Y koordinat:	488755 (E)
Latitud:	56.871354
Longitud:	14.815527
M ö h:	163 m ö.h.
Fältarbetstid:	14–16 oktober 2024
Antal arbetsdagar:	Tre
Personal:	Johannes Virdarson & Tove Wahlberg Traneskog
Foto, Du-nummer:	502:1–4
Analyser:	Vedlab, Ångströmlaboratoriet
Tidsålder:	Senneolitikum, yngre bronsålder
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Vedartsanalysrapport av Erik Danielsson, Vedlab	32
Bilaga 2. ¹⁴ C-dateringsrapport av Karl Håkansson, Uppsala universitet	34
Bilaga 3. Kontexttabell	38
Bilaga 4. Schakttabell	41
Bilaga 5. Fotolista digitala bilder	43

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 25010

**Vedartsanalyser på material från Kronobergs län,
Växjö Simhall AU.**

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 25010

Vedartsanalyser på material från Kronobergs län, Växjö Simhall AU.

Uppdragsgivare: Tove Traneskog/Museiarkeologi Sydost

Arbetet omfattar fyra kolprover från en undersökning i centrala Växjö.

Proverna innehåller kol från al, björk, hassel, gran och lind. Gran och lind kan ge högre egenålder vid datering.

Prov 8 bör ge en mer tillförlitlig datering.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
23	1	Ev. lager	3,8g	3,6g 15 bitar	Lind 15 bitar	Lind 115mg	
24	2	Nedgrävning	11,4g	11,3g 10 bitar	Gran 10 bitar	Gran 26mg	
33	5	Nedgrävning	<0,1g	<0,1g 1 bit	Gran 1 bit	Gran 12mg	
40	8	Lager	0,7g	0,5g 7 bitar	Al 1 bit Björk 2 bitar Hassel 4 bitar	Hassel 48mg	

Erik Danielsson/VEDLAB

Tfn: 070 34 00 645

Box 178

E-post: vedlab@vedlab.se

791 24 FALUN

www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Gran	<i>Picea abies</i>	350 år	Trivs på näringsrika jordar. Tål beskuggning bra och konkurrerar därför lätt ut andra arter	Lätt och lös men ganska seg ved. Ofta rakvuxen. Ganska motståndskraftig mot röta. Stolpar golvbrädor störrar lieskaft, korgar	Bark till taktäckning. Granbarr till kreatursfoder
Hassel	<i>Corylus avellana</i>	60 år	Ganska krävande på jordmån. Vill gärna ha ljus men tål beskuggning tex i ekskog	Bildar lätt långa raka sega spön som använts till korgar och tunnbänd	Vanligt träd på lövängar
Lind	<i>Tilia cordata</i>	800 år	Näringsrika, väl dränerade, gärna steniga marker Skuggtålig.	Lätt och mjuk ved.	Innerbarken eller bastet användes till korgar och rep

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsén, Ingmar Träd och buskar.

Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

Uppsala 2025-03-26

UPPSALA
UNIVERSITETÅngströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1Postadress:
Box 529
751 21 UppsalaTelefon:
018 – 471 3124Hemsida:
www.uu.se/centrum/tandemlabE-post:
radiocarbon@physics.uu.seTove Wahlberg Traneskog
Kalmar läns museum
Box 104
391 21 KALMAR**Resultat av ^{14}C datering av träkol från A2438, Växjö simhall, Kronoberg. (p 6555)****Förbehandling av träkol:**

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Detta steg upprepas tills den lösliga delen inte längre är mörkfärgad.

Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C ålder BP
Ua-86952	PK1	-24,1	3 786 $\pm$ 34
Ua-86953	PK2	-24,6	194 $\pm$ 28
Ua-86954	PK5	-23,6	176 $\pm$ 28
Ua-86955	PK8	-28,3	2 849 $\pm$ 31

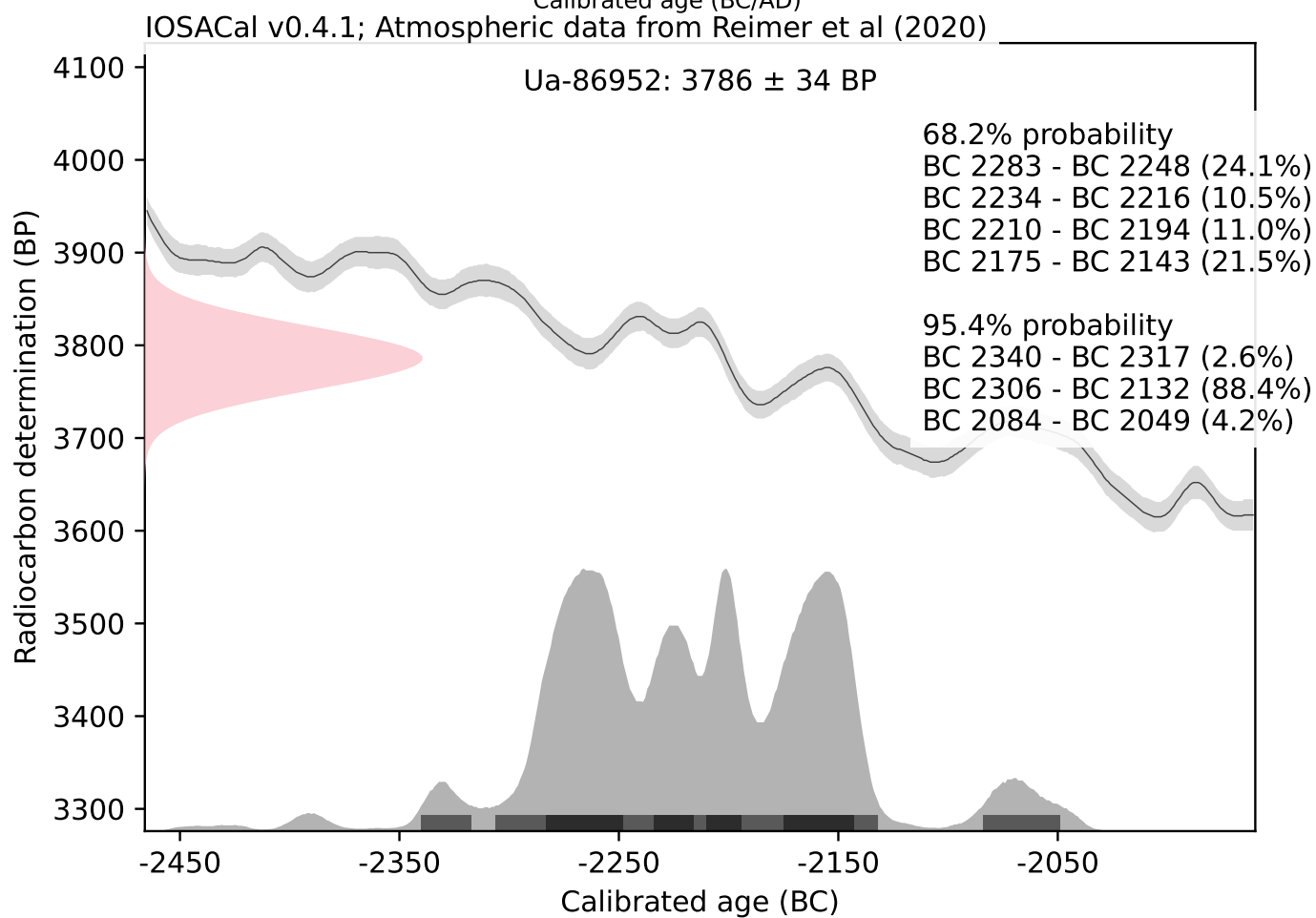
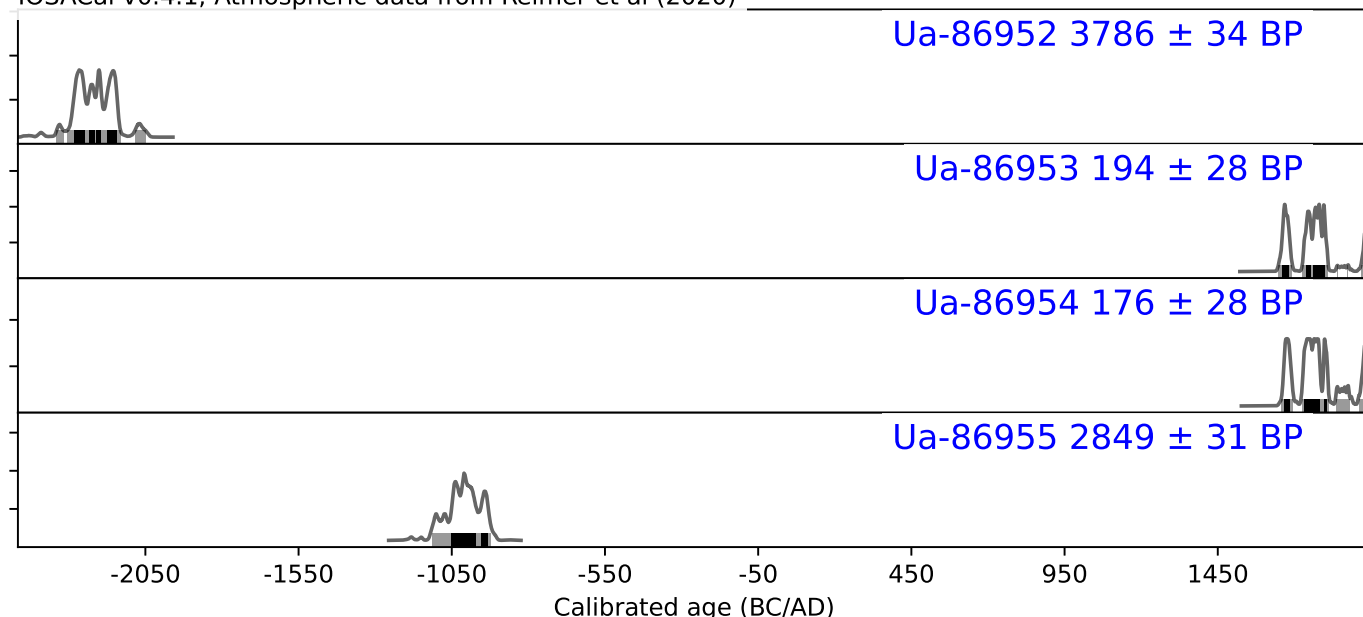
Med vänliga hälsningar

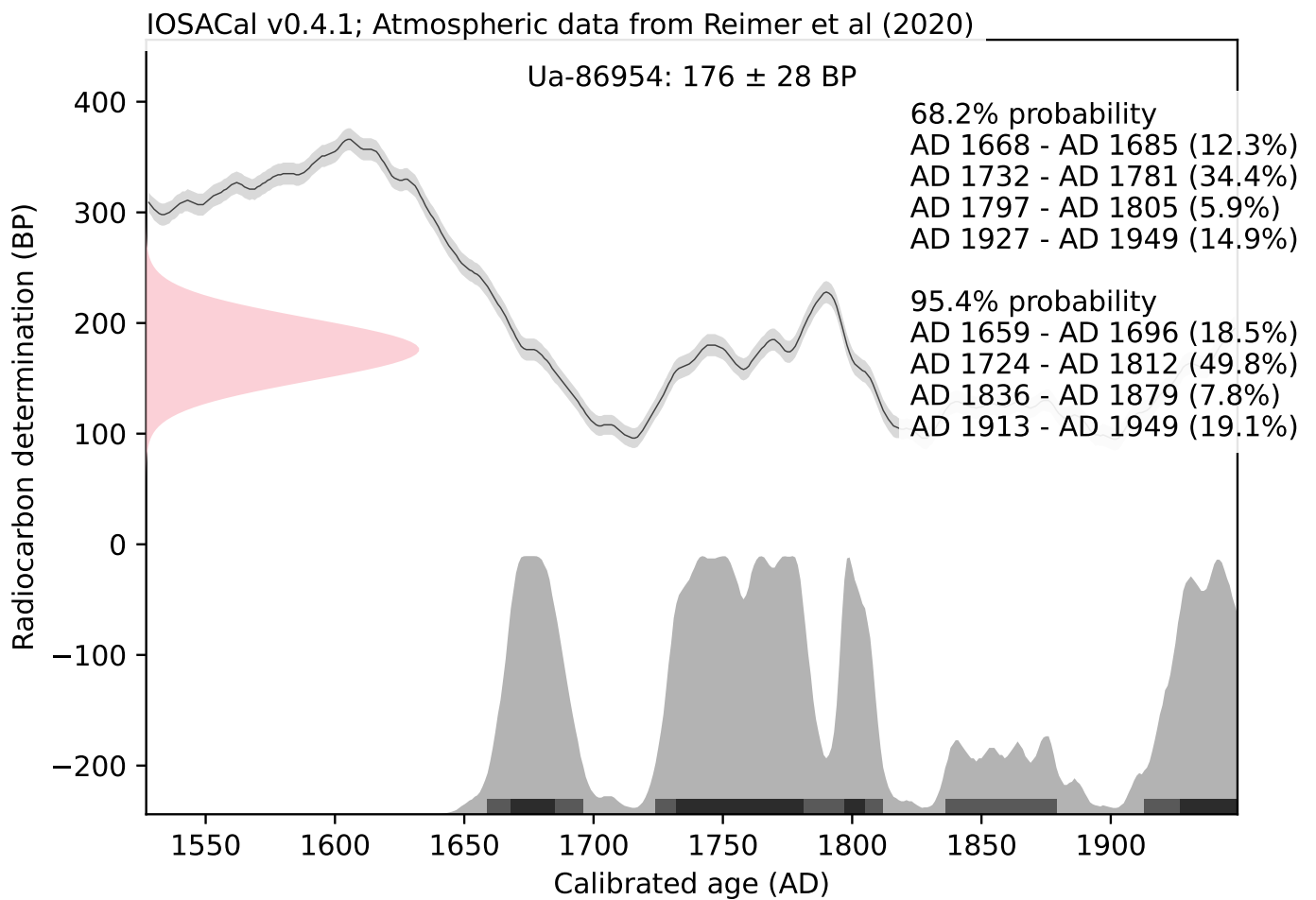
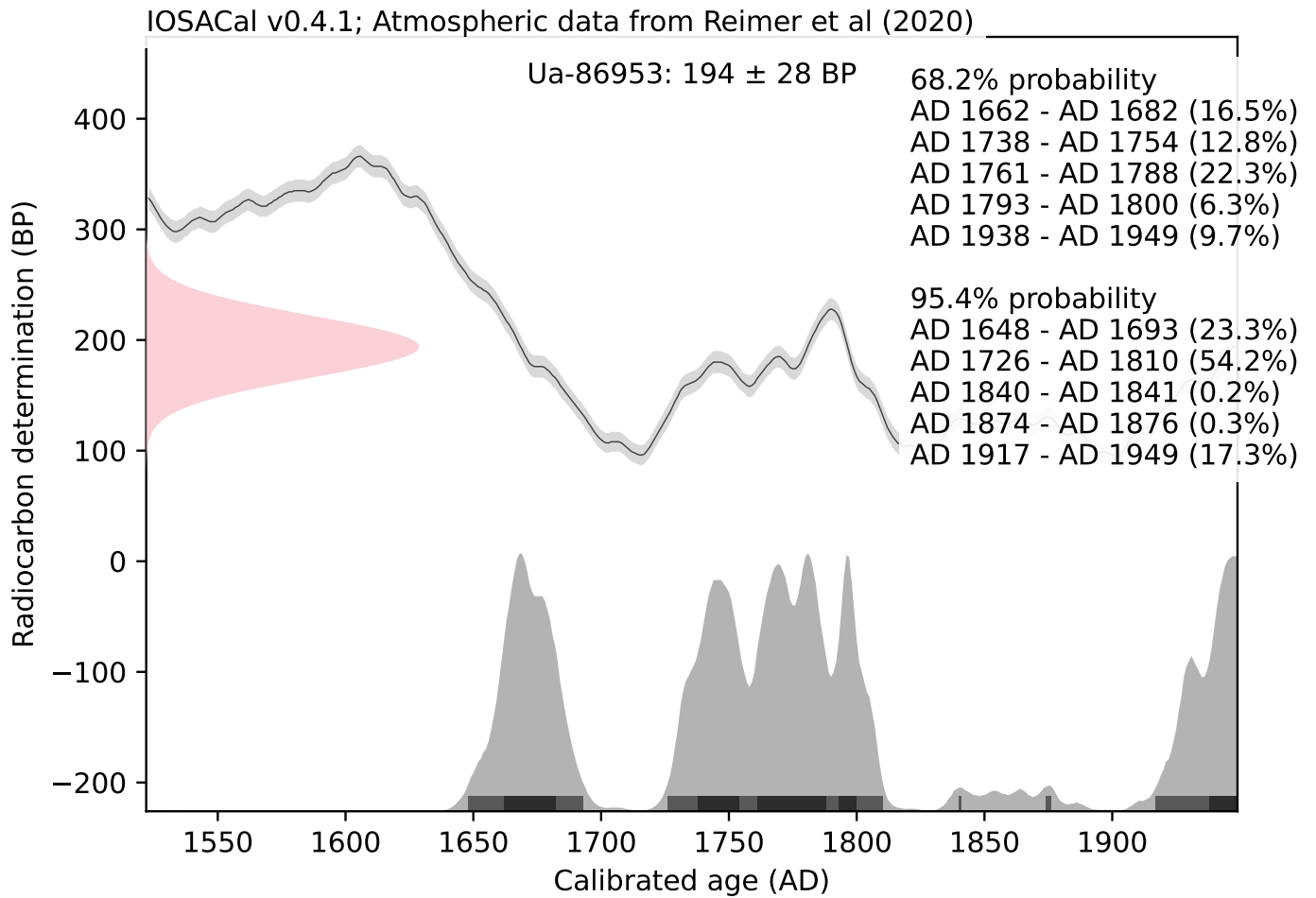
Karl**Håkansson**Elektroniskt undertecknad
av Karl Håkansson
Datum: 2025.03.26
12:31:58 +01'00'

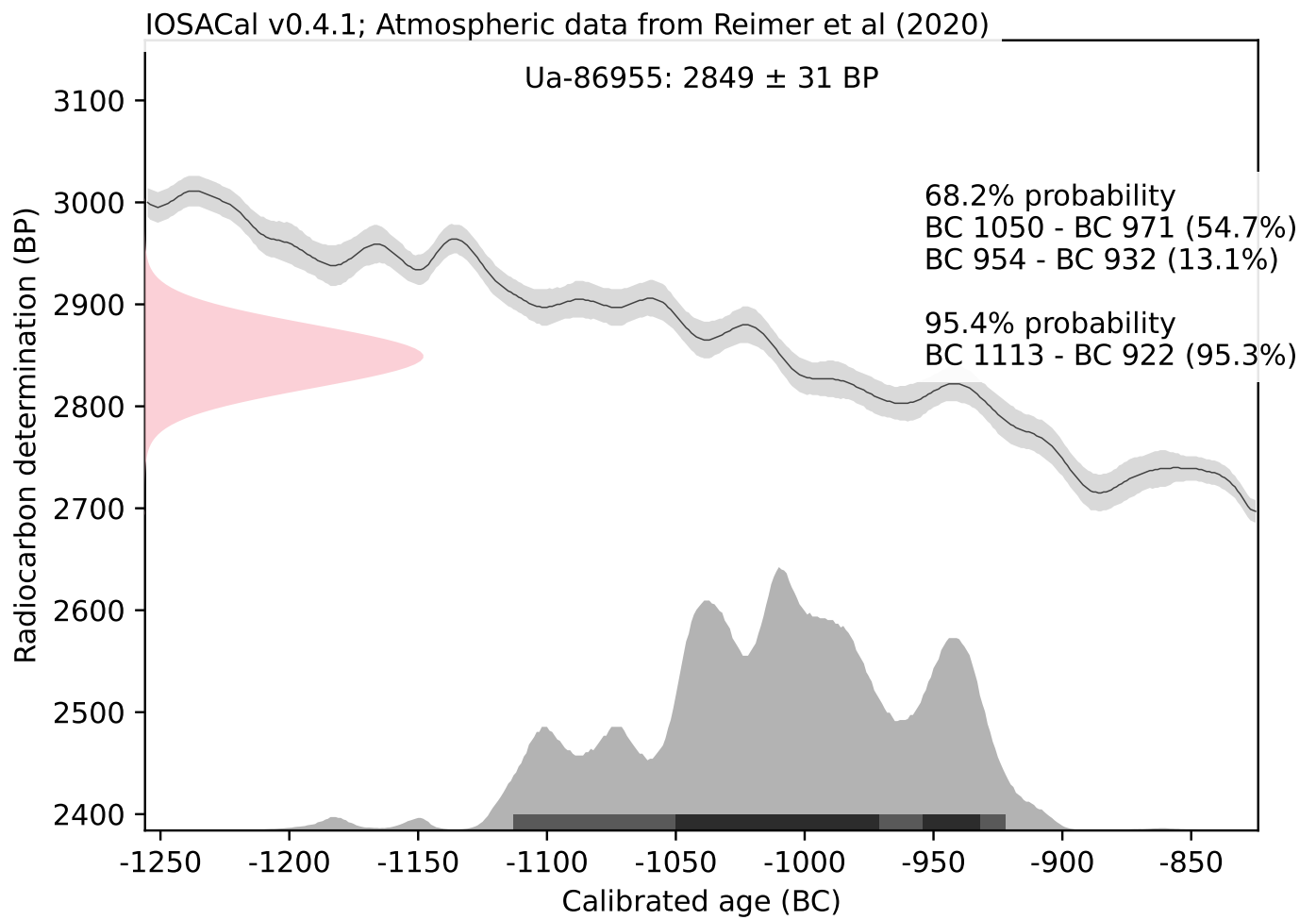
Karl Håkansson/Daniel Primetzhof

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Bilaga 3. Kontexttabell

ID	Anläggning	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/höjd (m)	Form i plan	Form i profil	Fyllnings- typ	Fyllnings- färg	Beskrivning och tolkning
14	Lager									Avfallsgrop, delvis undersökt. Flera fynd av rödgods, ben, glas, metall och porslin. Området bestod av mörkt svartbrun sandig silt. Fortsätter utanför schaktet mot öst och väst. Relativt modernt avfall.
15	Mur		0,4	3						Tegelsten. Ev murad vägg?
16	Sten									Ev trappsten
17	Syll									Tre syllstenar varav den största var ca 0,5 m i diameter.
18	Lager									Kulturlager. Mörkbrun sandig silt bredvid vad som tolkas som syllsten. I ytan en massa tegel och modernt skräp. Tolkades initialt som utanför huset eftersom en möjlig trappsten låg i lagret.
19	Lager									Kulturlager. Mörkbrunt lager av sandig silt bredvid vad som tolkas vara en syll. Tolkas initialt som att vara inomhus, då en möjlig trappsten ligger på andra sidan syllen. Fynd av tegel, kakelugn och järnföremål i lagret.
20	Syll									Syll bestående av många mindre stenar (ca 0,15x0,13 m stora) liggandes tillsammans. Skiljer sig från de andra större syllstenarna som påträffats i schakten.
21	Syll		0,5							Syllsten, som störst 0,5 m i diam. Inte helt avgränsad mot schaktkanten.
22	Syll									Syllsten, 0,3x0,25m stor.
23	Annan		1,3	0,6		Oregelbunden		Silt	Svartgrå	Område som sträcker sig även utanför schaktet. Något fet silt med inslag av kol. Prov taget. Norr om området finns plogspår. Ev lager?
24	Nedgrävning	50	0,8	0,6	0,22	Rund	Skål			Mörkfärgning med två synliga kolkoncentrationer i ytan. Efter grävning visade sig att anläggningen bestod av mörkgrå sandig silt med ytterligare kolkoncentrationer nedåt i anläggningen. Kolprov taget (2). Kändes spontant som förhistorisk. Sporadiskt med sten nedåt botten, där den största stenen var 0,2x0,12 m stor. Efter grävning visade det sig att anläggningen inte är avgränsad mot nordväst. I botten bestod sterilen av ljusgrå sand.
25	Ej undersökt		0,3	0,25		Rund				Ev stolphål?
26	Nedgrävning	50	0,4	0,45	0,1	Oval	Flack	Silt	Gråsvart	Tydlig oval anläggning i plan som flamar ut något mot söder. Ev yngre nedgrävning i anslutning till en sten. Aktuell nedgrävning hade en fet silt i grått med inslag av kol/svart. I kanten ev skörbränd sten i övrigt ett antal småstenar i botten. svart i ytan, ser även ut som skörbränd sten. Härd?

ID	Anläggning	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/höjd (m)	Form i plan	Form i profil	Fyllnings- typ	Fyllnings- färg	Beskrivning och tolkning
27	Syll			0,6						Mindre stenar, ca 0,2 m. Enstaka plana som delvis låg nedgrävda i grå silt. Småfynd av bla rödgods, tegel samt bränd lera.
28	Ej undersökt		0,3	0,25		Oval			Grå	Fynd av tegel vid rensning. Ev yngre? Ett antal mindre stenar i ytan, upp till 0,1 m.
29	Grop	50			0,17					Grop/nedgrävning (?) med en mörkgrå fyllning, samt inslag av en flammig ljus steril jord. I ytan fanns ett litet lager av mörkare sotig jord, som provtogs. Anläggning fortsätter utanför schaktkanten åt norr.
30	Grop									Oval i plan, drygt 0,8 x 0,4 m. Ej undersökt.
32	Syll									Syll med blandat stenmaterial, främst större stenar upp till storlek 0,5 m. Mycket skräp i form av tegel, rödgods, glas, slaggben och poslin. Samt även en del spik. Tycks fortsätta mot söder. Inga tecken på murbruk.
33	Nedgrävning		0,5	0,5	0,2	Oregelbunden	Skål	Silt	Gråsvart	I södra delen av schaktet ett mörkt parti under matjorden. Vid rensning syntes en koncentration i östra hörnet. I plan en något fladdrig anläggning som delvis fortsätter söderut och även lite fladdrig mot nordväst. I profil är anläggningen tydligt skålförmad. Fyllningen består av en relativt fet silt med inslag av kol. Ett antal stenar i fyllningen drygt 0,1 m. Försviner mot öst
34	Störhål		0,2	0,2	0,2	Rund		Silt	Svartgrå	Vid profilgrävning var anläggningen något flammig. Osäker tolkning.
35	Utgår		0,4	0,3						Anläggning som låg tillsammans med två andra anläggningar. Försvann mot öster.
36	Utgår		0,2	0,15						Svartgrå siltig anläggning. Ev störhål?
37	Grop	50	0,6	0,6	0,16	Rund	Skål			I ytan framkom en rund mörkare fläck. Fyllningen bestod av mörkmörkgrå silt med inslag av kol och smärre stenar. Det framkom även små fruk av tegel i anläggningen. Kolprov taget.
38	Annan									Drygt 0,4 m under markyta fanns en stor samling sten, drygt 0,5 m tjock/djup samt ca 1 m bred. Stenmaterialet bestod mestadels av mindre stenar, max 0,2 m samt enstaka något större. Bland stenen fanns även glas, tegel, ben och även en äldre kabel. Ev syll men något skranglig.
39	Grop	10	0,45	0,4	0,24	Rund				Rund fläck med mörkbrun siltig fyllning. Inslag av bränd lera och smärre stenar. Kolprov taget. Mindre sektion grävd för att se djupet.
40	Lager		2	0,8		Oval				Lager av svart fet silt med inslag av kol. Fortsätter utanför schaktkanten mot norr och nordväst. Kolprov taget i lagret.

ID	Anläggning	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/höjd (m)	Form i plan	Form i profil	Fyllnings- typ	Fyllnings- färg	Beskrivning och tolkning
41	Lager		1	0,8		Oregelbunden				Lager av svart fet silt med inslag av kol. Fortsätter bortom schaktkanten mot nordväst.
42	Syll									Syll med oljkt material. I väst hade syllen stenar i olika storlekar, där den största stenen var 0,35x0,28m stor och den minsta är ca 0,1x0,05m stor. Nedgrävd i sterilen. Fynd av rödgods och porslin. Mot öst var syllen uppbyggd av mestadels tegel men också lite gråsten. Teglet var i ca storlek 0,2x0,14m stort. Var lite kvadratiska bitar av tegel. Syllen i väst låg lite lägre än östra delen, vilket kan tolkas som att det kan ha leget tegel i västra delen också, men blivit påverkat av exempelvis jordbruk. Eftersom den inte är med på ekonomikartan från 1950-talet bör grunden vara äldre än så.

Bilaga 4. Schakttabell

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1		1	0,5	Matjordslager 0,4 m, där under en något fet svart silt. Fynd av ben, tegel och rödgods. Lagret är något oklart, kulturlager eller påverkat av sjön? Under det svarta lagret en smågrusig sand.
2		1	0,4	Matjordslager 0,2 m, där under en smågrusig sand i svagt orange. Mycket rötter i området.
3		1	0,5	Under drygt 0,4 m tjock matjord följde ett ljust orange lager sandig silt. Schaktet dominerades av en större samling avfall, se separat lager.
4		1	0,4	Under ca 0,1 m tjockt matjordslager följde en smågrusig orange sand. Enstaka större sten, dock inget sammanhang
5		1	0,5	Under 0,4 m tjockt matjordslager följde en ljusgrå sand. I mitten av schaktet fanns ett antal större stenar samt rester av tegelvägg. Fynd av bla delar av kakelugn samt glas och metall.
6		1	0,4	Ca 0,4m djupt schakt med lika djupt lager av matjord med inslag av kol. Under matjorden kom ett ljusbrunt lager av sand, alltså sterilen. Fynd av rödgods, porslin och höganäs krus i matjorden. Schaktet innehåller två olika sorters syllar. En syll med många små stenar i norra kanten och en syll med två större stenar. I mitten av schaktet framkom en anläggning rikligt med kol.
7		1	0,5	Matjordslager drygt 0,4 m följdes av ljust orange smågrusig silt. Mycket rötter i området.
8		1	0,5	Under 0,2 m matjord följde en ljus sandig silt.
9		1	0,5	Under drygt 0,4 m matjord följer en ljus sandig silt med inslag av oranget. I södra delen finns ett område med svartgrå silt, se separat inmätning
10		1	0,4	Schakt utan anläggningar. Fynd av små tegelfragment. Matjorden var 0,4m djup. Sterilen består av ljusgrå sand med orangea fläckar.
11		1	0,3	Under 0,2 m matjord följde en sandig silt. Silten var överst något orangeflammig men övergick snart till ljust sandfärgad. Två anläggningar i schaktet, samt i södra delen ett område med ett fåtal stenar utan tydligt sammanhang. Fynd av tegel rödgods och poslin.
12		1	0,35	Under ca 0,25 m matjord följde en ljus fet silt. I södra delen av schaktet en ev stensyll, delvis nedgrävd.
13		1	0,3	Under 0,2 m matjord kom en ljus orangeflammig silt. En anläggning i västra delen.
14		1	0,4	Schakt med två anläggningar, varav en profilgrävdes. Schaktet var ca 0,4m djupt, varav matjorden låg på liknande djup. Sterilen bestod av ljusbrun sand. Fynd av tegel, porslin, modernt järnföremål, bränt ben och glas.
15		1	0,45	Matjord drygt 0,4 m under det en ljus sandig silt.
16		1	0,44	Matjord drygt 0,1 m. Följdes av en ljusgrå silt, drygt 0,2 m tjockt lager. Under det en ljus sandig silt. Flertalet stenar i schaktet i storlek 0,1 till 0,3 m.
17		1	0,45	Schakt där matjorden var 0,3m djup. Fynd av porslin, glas och modernt skräp. Steril av ljusgrå sand med inslag av flammig orange färg.
18		2	0,5	Matjordslager 0,2 m, där under drygt 0,1 m ljust grå silt som följdes av ett lager gråsvart silt, främst i östra delen. I västra delen fanns en ljus sandig silt.
19		1	0,5	Fynd och anläggningstomt schakt. Matjorden var 0,4 m djup, och schaktet är ca 0,5 m djupt. Sterilen är av en ljusbrun sand med inslag av flammig orange färg. Relativt stenfritt.
20		1	0,55	

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
20		1	0,55	Matjordslager 0,5 m, under det en ljust orange sandig silt. Enstaka markfasta stenar. I matjorden fanns recenta fynd så som glas och porslin.
21		1	0,4	Schakt med en anläggning men utan några fynd, undantaget modernt glas. Matjorden var ca 0,35 m djup. Sterilen bestod av en ljusbrun sand.
22		1	0,5	Matjordslager drygt 0,25 m. I södra delen följde ett lager ljusgrått grus, drygt 0,2 m, troligen modernt fyll. Under det en ljust orange silt. I norra delen av schaktet hade ett tjockare matjordslager, drygt 0,4 m. Här fanns även ett antal misstänkta anläggningar.
23		1	0,5	Matjordslager ca 0,4 m. I södra delen fanns även ett påfört lager grus mitt i matjordslager. Under matjorden följde en ljust orange silt.
24		1	0,5	Matjord drygt 0,2 m följs av ett lager påfört grus. I anslutning till detta lager fanns även asfalt metall etc som ev kan kopplas till anläggningsarbete. Under grundlaget följde 0,2 m gråbrun slitig matjord. Avslutningsvis en ljus orange silt
25		1	0,5	Matjordslager drygt 0,3 m. Under det en ljus sandig silt. I västra delen fanns ett lager påfört grus.
26		1	0,4	Kraftigt uppfyllt område med relativt tjocka lager grus.
27		1	0,35	Schakt utan fynd eller anläggningar. Sterilen är av en orangeaktig sand. Schaktet var som minst 0,35 m djupt och som mest 0,6 m djupt. Även matjordsdjupet varierade. Schaktet var lagt i en liten slänt.
28		1	0,4	Schakt med två lager av svart fet silt. Annars fyndtomt utöver glas och rödgods. Sterilen är av en ljusbrun sand. Matjordslagret ca 0,4m djupt.
29		1	0,4	Schakt med fynd av en syll. Även fynd av porslin, rödgods och tegel. Sterilen var av en ljusbrun sand och mer brun på andra ställen. Matjordslagret var ca 0,4 m djupt.
30		1	0,3	Utökning av intilliggande schakt pga syll.
31		1	0,5	Matjordslager drygt 0,45 m, därunder en lerig silt, ljust sandfärgad.
32		1	0,4	Matjordslager drygt 0,3 m, därunder en lerig silt, ljust sandfärgad, bitvis gråflammig.

Bilaga 5. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Växjö

Fastighet: Växjö 10:6 m.fl

2024

DU 502

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Närbild syll		
2	Schaktning i östra utredningsområdet	Ö	
3	Inmätning av syll	S	
4	Schaktning i norra utredningsområdet	N	

502_1.jpg

502_2.jpg

502_3.jpg

502_4.jpg

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

